

2. lpp. Gunārs Laicāns: «Sistēmai ir jābūt!»

3. lpp. Briselē pieredzētais.

4. lpp. Pirmajā Lībiešu vasaras universitātē.

5. lpp. Ar motorlaivu uz Sāmsalu.

6. lpp. Laupītājmušas laupījums.

Redaktora vārdi

Vasarai aizejot

Aizvadām neparasti garu vasaru. Lai gan zemniekiem kā allaž šķiet, ka tad, kad vajadzēja lietu, spīdēja saule, un tad, kad prasījās sauss laiks, lija, tomēr tā vien liekas, ka raža būs laba. Pie kārtējiem panākumiem tikuši mūsu piensaimnieki. Ražens aizvadītais cēliens bijis sporta jomā, un ieskrējušies esam tā, ka nedomājam vēl rimt. Drīz klāt skola, un tas nozīmē apsēt zinību laukus, lai sagaidītu labu ražu nākotnē.

Bet kā ar mūsu attiecībām? Kā kopjam tās — ko šodien sējam? Atšķirībā no zemkopjiem te nevaram vainot ne pārlietu sausumu, ne slapjumu. Kā lai neatceras seno čehu dziesmiņu: «Ja ikviens tik zemē sētu vienu graudu veselu...»! Jo — ko šodien sējam, to parīt plausim.

Alnis Auziņš

Atkal labāko vidū!

Piensaimnieku lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība **Dundaga** Latvijas novadu siera dienā 10. VIII Valmierā saņēma Zemkopības ministrijas atzinības rakstu. Apsveicam! Vairāk lasiet 3. lpp.

Sporta dienā

10. VIII divpadsmitā Dundagas sporta diena pie Mazās skolas pulcēja piecas komandas un tās atbalstītājus.

- Dundagas ielu vingrotāji pirmoreiz visiem dundadziņniekiem rāda, ko prot. Diānas Siliņas foto
- Edmunda Kēnigvalda un Alises Dozbergas kopīgi rādītais triks. Foto no Dāvja Vērdiņa albuma
- Uzvarētāji — Krūziņu komanda. Madaras Enzeles foto

Programma šoreiz bija plašāka un neparastāka. Novada domes priekšsēdētājs Gunārs Laicāns atklāja jauno daudzfunkcionālo sporta laukumu un pastāstīja, ka tieši tāds pats laukums tapis arī Kolkā. Vēl tikai vajag pievienot volejbola tīklu, malās saviest melnzemi un iesēt zālīti, tad sporta laukums abās novada vietās būs pabeigts. G. Laicāns pateicās novada sporta dzīves organizētājam Aigai Ūdrei, kas bija uzrakstījusi projektu, lai šāds laukums Dundagā taptu. Sporta laukumus rekonstruēja SIA AMC būve.

Sporta spēles varētu sākties... Taču Sandra Kokoreviča, kas pildīja galvenā tiesneša pienākumus, aicināja sporta svētkus atklāt ar soda metieniem basketbola grozā, un tas bija jādara novada vadītājam un sporta dzīves rīkotājam. Aiga Ūdre, rādot nerūsējušu meistarību, trāpīja ar pirmo reizi. Gunāram Laicānam tik labi neveicās, un tāpēc viņam ļāva soli pa solim tuvoties grozam, līdz beidzot bumba sasniedza mērķi.

Vēl pirms sacensībām savus trikus rādīja Dundagas ielu vingrotāji, izpelnoties publikas sajūsmu. Prieks, ka viņu aicinājumam pievienoties ir bijusi atsaucība. Tagad ar sportiskajiem puīšiem kopā ir

arī citi zēni un arī dažas meitenes. Gados ciņjamākais starp ielu vingrotājiem ir Edmunds Kēnigvalds, bet visjaunākā — desmitgadīgā Alise Dozberga. Abiem ir kāds kopīgs numurs, ko viņi gan parādīja tikai pēc publiskās uzstāšanās (skatīt foto!).

Sacensības Sportiskākā Dundagas novada komanda 2013 šogad pulcēja piecus sāncensus. Līdztekus mūsu pusē ļoti ierastiem sporta veidiem, kā vīru un sievu volejbolam, tautasbumbai, makšķerēšanai, futbolam, arī tāllēšanai no vietas, bosu cīņām un veiklības stafetei, dalībnieki pārbaudīja savu varēšanu arī spēka kontrolē un kārtoja traktorista eksāmenu. Spēka kontrolē piedalījās pa diviem dalībniekiem no katras komandas, ar ūdeni piepildītu balonu cenšoties aizsviest pēc iespējas tālāk. Savukārt traktorista eksāmens bija jākāro četratā — jāstumj traktora šasija.

Sacensību sekretāram Arvim Heniņam visus rezultātus rūpīgi apkopojot, dalībnieki ierindojās šādā secībā: 1. vietā Krūziņi, 2. vietā Pašvaldība (abām vienībām pa 13 punktiem), 3. vietā 13. bloks — 15 punkti, 4. vietā piensaimnieku lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība Dundaga ar 16 punktiem, bet piektie palika ICO Draugi ar 24 punktiem. Tātad pirmais četrinieks bijis spēkos ļoti līdzīgs un, sporta valodā runājot, visu izšķīris fotofinišs!

Diāna Siliņa

Augustā un septembrī

31. VIII Senās uguns nakts. Plkst. 17.00 stafetes skrējiena Sirdspuksti jūrai atklāšana laukumā pie pils ar lāpas iedegšanu, stafetes skrējieni Dundaga — Mazirbe — Kolka. Plkst. 21.00 pulcēšanās jūras krastā Kolkā pie tautas nama, stafetes skrējiena dalībnieku sagaidīšana, ugunsgrāvu iedegšana. Plkst. 21.30 pie tautas nama koncerts mūziķis Dons, plkst. 23.00 balle kopā ar Rikardonu. Lietus gadījumā koncerts un balle tautas namā. Abi pasākumi par brīvu! Dalību stafetes skrējenam aicinām pieņemt pa telefoniem 22021270 vai 26164679 līdz 29. VIII. Vairāk par skrējieni www.dundaga.lv.

2. IX Zinību diena.

7. IX salidojums Dinsberga skolā, pulcēšanās plkst. 12.00. Dundadziņniekiem plkst. 12.00 no Līkās muižas uz muzeju aties autobuss. (Sk arī iepriekšējo avīzi!)

14. IX Eiropas kultūras mantojuma diena, tēma Skolas kultūras piemiņkļos.

Varas viedoklis

Sistēmai ir jābūt!

Sabiedrībai jāaktivizējas, un pašvaldībā jānotiek reformām. Tā, atskatoties uz pirmajiem diviem darba mēnešiem, saka domes priekšsēdētājs, kura darba kabinets *Lī-kajā muižā* tagad ir neierastā vietā — līdzko ieiet ēkā, tā uzreiz pa kreisi.

Bet sarunu sākām, atskatoties uz Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) kongresu.

— Esmu piedalījies Pašvaldību savienības pirmajā kongresā 1991. gadā un 80% visu pārējo kongresu. Katrā šādā lielā kopsapulcē ir sava tēma, un šoreiz 9. VIII Aucē 24. kongresa moto bija *Jauni izaicinājumi*. Kongresa viesi bija un uzstājās Ministru prezidents Valdis Dombrovskis, Saeimas priekšsēdētāja Solvita Āboltiņa, ekonomikas ministrs Daniels Pavļuts un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Edmunds Sprūdžs. Par LPS vadītāju atkal ievēlēja Andri Jaunsleini.

Svarīgākais bija kongresā pieņemtās sešas rezolūcijas. *Pašvaldību autonomijas deklarācija* aplūko pārlieko birokratizāciju, kas pašvaldībām traucē pastāvīgi spriest par sev svarīgiem jautājumiem. Pašvaldību savienības sarunās ar Ministru kabinetu rodas dokuments *Vienošanās par domstarpību protokolu*, bet pašvaldībām vienmēr šķiet, ka *no augšas* pārāk reglamentē to darbību. Ir skaidrs, ka, nepastāvot demokrātiskām attiecībām, var būt apdraudēti paši valsts pamati. Pašvaldībām jābūt politiski neatkarīgām. Tāpat patstāvībai jābūt finanšu, administratīvajā, īpašumu jomā. Pašvaldības speciālisti arī vislabāk zina, kāš visus savus resursus vislietderīgāk izmantot uzņēmējdarbībai.

Rezolūcijā *Par pašvaldību tiesībām un spēju rīkoties ar pašvaldības īpašumu un veikt uzņēmējdarbību iedzīvotāju interesēs* LPS kongress pieprasa Saeimai un valdībai atcelt likumus ierobežojumus pašvaldībai rīkoties ar savu īpašumu, atstājot kā vienīgo kritēriju rīcību savu iedzīvotāju interesēs. Rezolūcijā *Par pašvaldību darbinieku motivācijas sistēmu* LPS kongress aicina Saeimu un valdību respektēt Latvijai saistošo pašvaldību administratīvās autonomijas principu un izslēgt valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma normas, kas to attiecina uz pašvaldībām. Jāatgādina, ka agrāk pašvaldības pašas lēma par amatiem un atalgojumu. Tad krīzes laikos to atcēla, bet tagad

pašvaldības tas vairs neapmierina.

Rezolūcijā *Par vidēja termiņa budžetiem* kongress aicina Saeimu un valdību īstenot tādu valsts politiku un fiskālās disciplīnas stratēģiju, kas balstās uz ekonomikas izaugsmi un valsts parāda samazinājumu. Lai nodrošinātu pašvaldībām iespēju plānot savu fiskālo disciplīnu un savu attīstību, likumā vajadzētu noteikt, ka pašvaldībām piekrītošā iedzīvotāju ienākuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa daļa kopējos valsts nodokļu ieņēmumos, ieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, trīs gadu laikā sasniedz 21%. Svarīgs ir ierosinājums mainīt pašreizējo kārtību, nosakot, ka vēlēšanu cikls, vidēja termiņa plānošanas cikls un vidēja termiņa budžeta cikls ir 5 gadi.

Vēl jāpiebilst, ka būtu jāatjauno valsts investīcijas arī reģionos. Arī ļoti svarīgs solis, lai lauki neizmirtu.

— Bet pašvaldības darbības cikls taču ir četri gadi.

— Jā, un diemžēl tas ir par īsu. Sākumā ir tāda iešūpošanās, jaunie deputāti apgūst savu darbu, kas nebūt nav vienkāršs, — starp citu, es katram mūsu jaunajam deputātam dāvinu nupat iznākušo *Pašvaldības deputāta rokasgrāmatu*. Darbs noris otrajā un trešajā gadā, ceturtajā politiķi jau sāk gatavoties vēlēšanām. Tāpēc lietderīgāks būtu piecu gadu cikls.

Rezolūcijā *Par ceļiem un sabiedrisko transportu* kongress atbalsta Latvijas centienus panākt Eiropas Komisijas piekrišanu vairāk nekā trešdaļas no Eiropas Savienības daudzgadu budžeta Latvijā izmantošanai autoceļu infrastruktūras attīstībai. Ja valdība un Saeima arī turpmāk nedomās par mazajiem ceļiem, tad lauki izmirs pavisam. Mēs maksājam ceļu nodokli, bet cik daudz aiziet ceļu remontiem?

Rezolūcijā *Par 2014. gada budžetu* kongress pilnvaro LPS domi atbalstīt sarunās par 2014. gada valsts budžetu un trīs gadu budžeta ietvaru tikai tādus risinājumus, kas balstīti uz

Eiropas vietējo pašvaldību hartā nostiprinātajiem pašvaldību finanšu autonomijas principiem un kas izslēdz iespēju samazināt pašvaldību proporciju nodokļu ieņēmumos.

— Rezolūcijas — tie ir rosinājumi un aicinājumi Saeimai un valdībai. Bet kādā veidā labās ierosmes var iedzīvināt?

— Tieši tāpēc Mālpils novada vadītājs Aleksandrs Lielmežs īpaši lika pie sirds — padomāt par veidu, kā runāt ar Saeimu un valdību, lai mūs beidzot sadzirdētu, jo līdz šim mazās lauku teritorijas ir zaudējušas lielajām pilsētām. Jādomā par nevardarbīgām metodēm, piemēram, piketiem.

— Nevardarbīgi ir, tomēr izklausās ļoti braši. Kas piketēs?

— Tauta. Sabiedrībai jāaktivizējas. Latvieši pārāk daudz samierinās. Kas krīzes laikā notika Spānijā, Grieķijā? Un cik mierīgi mēs visu panesām!? Uz kā rēķina tad palielina slogu? Uz vienkārša cilvēka rēķina. Taču pieredze rāda, ka arī mēs varam sasaproties. Atcerēsimies piena karus Dundagā 2005. gadā. Cilvēki paši sarosījās, atnāca, nostājās pie pienotavas, un tas bija ietekmīgākais spēks. Sabiedrībai jāiesaistās, mums, politiķiem, jāprot izskaidrot notiekošais ar preses un citu saziņas līdzekļu starpniecību. Ja mēs nestrādāsim tālāk ar sabiedrību, tad kongresi un rezolūcijas tikai tāda tvaika nolaišana vien būs. Savukārt cilvēkiem ir precīzi jāzina, pret ko tieši protestēt. Citādi būs anarhija.

— Plašsaziņas līdzekļi ir viens veids, bet nedrīkst taču aizmirst vistiešāko saikni — tīkšanos ar iedzīvotājiem?

— Jā, tieši tā.

— Labi, pārcelsimies no lielās politikas uz mazo. Atgriezies no atvaļinājuma un skatos — domes vadītājam *Līkajā muižā* cits kabinets. Droši vien vēl kādas pārmaiņas?

— Jā, arī kabinetu maiņa saistās ar izpildvaras strukturālajām reformām, ko esam uzsākuši. Ar manu kabinetu ir visvienkāršāk — man sekretāri nevajag, tik vien, lai kafiju atnestu, kad es ar kādu darbinieku runāju. Man pa rokai vajag kancelejas vadītāju. Sekretāri vajag izpilddirektorei.

Kad pirms 7 gadiem aizgāju no toreizējā Dundagas pagasta, reformas jau bija nobriedušas. Sākās krīze, kad reformas patiesībā ir viegli īstenot. Tomēr tas nenotika. Sistēma birokratizējās, lēmējvara un izpildvara pamazām atkal cieši saauga kopā, sistēma kļuva aizvien neefektīvāka, smagnēja un dārga.

— Jūtos kā ar laika mašīnu aizbraucis

diem: «Katrs cilvēks Latvijā ir svarīgs, katra labklājība un līdzdalība ir nozīmīga, lai Latvijā būtu patiesi atvērta, demokrātiska sabiedrība. Latvijas mazo skolu liktenis patiesībā ir Latvijas cilvēku liktenis». Viņa pieminēja arī faktu, ka Latvijā ir 228 skolas, kurās ir mazāk par 100 skolēniem. Kolkā šajā mācību gadā varētu būt 66 skolēni, bērnudārzu apmeklēs ap 33 bērniem. Direktore uzsvēra, ka skolas pastāvēšana ir pašvaldības varā.

Sēdes dalībnieki diskutēja par problēmām un to piedāvātajiem risinājumiem. Izpilddirektorei uz Finanšu komitejas sēdi uzdeva sagatavot lēmumprojektu par internāta *Rūķu nams* pakalpojumu maksas iekļaušanu starpnovadu savstarpējos norēķinos, bet A. Lauksteinei uz domes sēdi — sagatavot lēmumprojektu par atļauju īstenot Kolkas pamatskolas licencēto un akreditēto *Speciālās pamatizglītības programmu izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem, kuri integrēti vispārējās izglītības klasē*. A. Rodertam uz domes sēdi jāsagatavo priekšlikumi par 7 cilvēku darba grupas izveidi, definējot tās uzdevumus. Darba grupai jāapkopo priekšlikumi par transporta organizēšanu uz skolu, kā arī jāsagatavo jautājumi par pirmsskolas un pamatskolas skolēnu skaitu, kam vēl līdztekus trūcīgo ģimeņu bērniem piešķirt brīvpusdienas. Tāpat tai uzdeva aplūkot iespējas nodrošināt atbalsta personāla darbību arī pēc projekta *Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska grupu integrācijai izglītībā Dundagas novadā* darbības beigām. Vēl viens uzdevums darba grupai — uz novembra SIK sēdi sagatavot priekšlikumus par Kolkas pamatskolas attīstību.

Diāna Siliņa

10–12 gadus tālā pagātnē, jo jau tad tu teici, cik svarīgi ir nodalīt abas šīs varas.

— Teicu, un to arī sākām darīt. Ļoti daudz šajā ziņā palīdzēja dāņi ar savu pieredzi. Diemžēl subjektīvu un objektīvu iemeslu dēļ lēmējvara un izpildvara atkal saauga. Lēmējvarai jāpieņem lēmumi un jākontrolē to izpilde. Mans, priekšsēdētāja, uzdevums ir strādāt ar 8 deputātiem, gatavoties komiteju un domes sēdēm un, protams, arī tikties ar ļaudīm. Bet man nav jāietekmē izpilddirektora darbi.

— Un šie galvenie darbi būtu...

— Izpilddirektora rīcībā jābūt četriem resursiem: jābūt informētam par visu novadā notiekošo, precīzi jāpārzina budžets, jāstrādā ar cilvēku resursiem un jāpārvalda materiālie resursi. Inga Ralle kļuva par izpilddirektori sarežģītā laikā, kad paši darbinieki bija kļuvuši par politisko pretīšķību ķīlniekiem. Jā, viņi ir profesionāli, labi amata prātēji, bet strādāja atrauti cits no cita, neviens nepārredzēja laukumu kopumā. Juridiski viss it kā bija kārtībā, pēc nolikuma katrs darīja savu darbiņu, bet pazuda savstarpējā saiste.

— Tas, par ko darbinieki uztraucas, īpaši, ja mainās vara, ir iespējamā štatu samazināšana.

— Esmu iepazinies ar pašreizējo stāvokli un redzu, kur mums kaut kas būtu jāpārkārto, bet tā vienkārši nedrīkst teikt — par daudz vai par maz. Es pats nevienu nevaru ne pieņemt, ne atbrīvot. Izpilddirektorei ar darbiniekiem ir jāveido komanda. Savukārt es nepieļaušu, ka deputāti jauktos izpildvaras kompetencē. Es esmu visas sistēmas uzraugs. Bet sistēmai ir jābūt.

Pārmaiņas ir sākušās. Visi šķēršļi ir noņemti. Deputāti nedrīkst ietekmēt lēmumu sagatavošanu, lēmumi ir jāsagatavo izpildvarai. Nedrīkst komandēt profesionāļus!

Ar smagnēju sistēmu strādāt nevar. Ceru, ka vistuvākajā laikā šīs lietas nokārtosies, noteikti, pirms pieņemam budžetu. Ja pārkārtojumos nebūs loģikas, tad skatīšos, kāpēc tā noticis. Zinu, ka vienkārši nebūs. Darbinieki jau ir profesionāli, godprātīgi darba darītāji, bet ne vienmēr būs viegli atrast kopsaucēju. Es tur iekšā nejaukšos. Esmu mēģinājis būt par vidutāju, bet vairs nevēlos.

— Nu ja, manā jaunībā bija tāda filma *Nogalināt vidutājus*. Pamēģinām iztikt bez asinsizliešanas.

Alnis Auziņš

Izbraukuma komitejas sēde Kolkā

7. VIII Sociālās, izglītības un kultūras komitejas (SIK) sēdi tās vadītājs Ansis Roderts sasauca Kolkas pamatskolā. Visplašāk apspriežamais bija jautājums par šo skolu.

Aplūkojot šo jautājumu, piedalījās novada domes priekšsēdētājs Gunārs Laicāns, izpilddirektore Inga Ralle, izglītības speciālists Uldis Katlaps, SIK locekļi — Andra Grīvāne, Una Sila un Aldons Zumbergs —, kā arī Kolkas pamatskolas direktore Antra Lauksteine, pirmsskolas izglītības iestādes *Rūķītis* vadītāja Aija Tarlapa un vairāki pamatskolas pedagogi.

Vispirms visi izstaigāja bērnudārzu un internātu *Rūķu nams*, pēc tam — pamatskolu. Skolā viena no pamanāmākajām problēmām ir tekošs jumts, īpaši labi ūdens pēdas saskatāmas sporta inventāra telpas griestos. Pilnībā nolietoti ir skatuves aizkari. Zēnu darbmācības kabinets, līdzīgi kā Dundagas vidusskolā, ir *aizvēsturisks*. Aiz nepabeigtās sporta halles — rekonstruēts sporta laukums, kas tapis pēc biedrības *Kolkas radošā grupa* projekta. Vēl nebija uzstādīts volejbola tīkls un sakārtotas laukuma malas.

Sēdē ar priekšstādi uzstājās skolas direktore, uzsverot gan pozitīvo un īpašo viņas vadītajā iestādē, gan norādot uz problēmām. No savdabīgi vērtīgā man gribētos izcelt vairākas lietas: integrēta vides izglītība, Eko-skolas 6 zaļie karogi; iespēja apgūt lībiešu valodu, vienīgais skolu pūtēju orķestris bijušajā Talsu rajonā, avīze *Skolas Vēstis*, skolēnu dienasgrāmata interneta vietnēs *kolka.lv* un *draugiem.lv/kolkas pamatskola*. Skola piedalās arī vairākos projektos. Tā iegūst papildu ie-

nākumus, vasarā iznomājot telpas.

Atbilstoši skolas pastāvēšanas problēmām direktore arī piedāvāja risinājumus: organizēt transportu, lai skolēni nokļūtu Kolkas pamatskolā optimālā laikā; piemērot maksas pakalpojumu atvieglojumus audzēkņiem, kuri deklarēti citos novados un paliek internātā *Rūķu nams*; atbalstīt ģimenes ar bērniem un piešķirt brīvpusdienas visiem pirmsskolas un pamatskolas audzēkņiem Kolkas pamatskolā. Tāpat viņa aicināja ļaut īstenot pamatskolā licencēto un akreditēto *Speciālās pamatizglītības programmu izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem, kuri integrēti vispārējās izglītības klasē*. A. Lauksteine ierosināja arī nodrošināt atbalsta personāla — pagarinātās dienas skolotāja, psihologa, logopēda, sociālā pedagoga, skolotāja palīga, karjeras un koriģējošās vingrošanas skolotāja — darbību pēc Eiropas fonda projekta *Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska grupu integrācijai izglītībā Dundagas novadā* darbības beigām 2014. gada 1. janvārī.

Direktore aplūkoja pastāvošos draudus: bērnu skaits samazinās, klases apvieno, tāpēc ar laiku skolu var slēgt, pedagogi tad paliek bez darba un izbrauc no Kolkas. Tas viss apdraud Kolkas ciema pastāvēšanu.

Savu uzstāšanos A. Lauksteine nobeidza ar Aijas Tūnas, *Sorosa fonda-Latvija* iniciatīvas *Pārmaiņu iespēja skolām* vadītājas, vār-

Tio volejs 2013

Vasaras spēlēs *Tio volejs* 2013 Dundagas vidusskola piedalījās ar 10 komandām.

Sacensības notika divos posmos — 18. VII un 8. VIII Kuldīgā. Otrā apakšgrupā startē komandas no Latgales un Vidzemes. Pēc divu posmu rezultātiem nosaka komandas, kuras spēlēs finālā 23. VIII Rīgā Daugavas stadionā. Finālā tikušas 5 mūsu komandas.

1. posmā zēnu G grupā 2. vietu ieguva Edgars Zingniks, Kurts Dane, Valters Odzuls, Kristaps Neifelds un Jānis Zvirbulis. Zēnu C2 grupā 3. vietu ieguva Alekssis Dēvits, Kristiāns Ozols, Aksels Balmanis un Matīss Kardelis. Meiteņu G grupā 1. vietu ieguva Evelīna Treize, Krista Rozenberga, Laine Šmite un Krista Sustriņa; 3. vietu ieguva Laine un Līva Brices, Rita Alsberga un Dita Sila.

2. posmā G grupā 1. vietu ieguva meitenes Līva Brice, Rita Alsberga, Laine Brice un Dita Sila un zēni Kristaps Neifelds, Kurts Dane, Valters Odzuls, Edgars Zingniks un Jānis Zvirbulis, bet 2. vietu ieguva meitenes Evelīna Treize, Andžela Lepere, Krista Rozenberga un Laine Šmite.

Finālā piedalīsies vēl viena mūsu komanda, kura nebija godalgoto sarakstā. Tie ir D2 grupas zēni: Matīss Majevskis, Mārtiņš Blūmentāls un Edgars Bolšings

Foto skatīt www.dundaga.lv.

Gundega Lapiņa

Svešās zemēs esot jauki

Šahisti Briselē

Nobeigums. Sākums iepriekšējā numurā.

Par cenām

Jo tuvāk centram, jo cenas lielākas, sašņiedzot kalngalus vecpilsētā, Lielajā laukumā, kur pilns ar piparbodītēm un kafejnīcām. Mazos veikaliņos nomalē tās jau ir kaut cik pieņemamas. Tā, piemēram, garā franču baltmaize blakus viesnīcai maksā pusotru eiro, tikpat — viens saldējums. Toties, ja gribi nopirkt vienu saldējuma bumbiņu centrā, tad jāšķiras vismaz no 4 eiro. Laikam jau lētākā ēdmaņa ir Makdonaldā — 5 eiro par vidējo komplektu. Lētākās kaut cik normālās pusdienas atrodo ārpus vecpilsētas — par 11,5 eiro sola pusi vistas, frī kartupeļus, kas te lielā cieņā, un salātus. To ielāgoju tikai zināšanai, jo — viesnīcā gaida latvju *rupucītis*!

Pavisam mazus suvenīrnieceņus — karotītes, pildspalvas — var iegādāties par dažiem eiro. Pārsvārā izmantots Briseles simbols, čurājošā puisīša, motīvs, sākot ar krūzītēm un beidzot ar... korķu vilkiem. Cita veida suvenīri saistās ar beļģu šokolādi. Vieniubrīd pat apsveru iespēju kaut ko nopirkt, taču atur pārlietais karstums. Salds čiks vien iznāks! Bet mazajos veikaliņos kādu šokolādes gabaliņu un cepumu tūristiem padāvā tāpat vien nobaudīt. Jau nu iegaršojas?

Muzeji un apskates vietas

Čurājošais puisītis nav nekas īpašs — pat drīzāk necila, maza (puisītis taču!) strūklaciņa vecpilsētā. Bet vienu muzeju es katram mīļuprāt ieteiktu — tas ir Mūzikas instrumentu vēstures muzejs. Tā trīs stāvos būtībā no visas pasaules savākti mūzikas instrumenti, kas atspoguļo pirmsākumus — stīgu, sitamos, pūšamos instrumentus... Un ģeniāli vienkārša ir audiogida pieeja — nopērkot biļeti par 8 eiro, tev iedod mazu aparātiņu, ko uzkarināt kaklā, bet uz ausīm uzliekamas austiņas. Gandrīz pie katra stenda austiņās skan attiecīga mūzika — vai nu afrikāņu tamtami, vai krievu garmoškas, vai meksikāņu ģitāras... Milzu dažādība: stabules, spēlējoshi sienas pulksteņi, patafoni un pat elektroniskās mūzikas pirmsākumi — viena no pirmajām elektroģitārām...

Toties braukt uz Atomiumu, kas atrodas ārpus pilsētas, gan nav vērts. Tikai laika un naudas patēriņš. Kādreiz pasaules izstādei celtais atoma modelis, kas sava milzīguma dēļ redzams no daudzām pilsētas vietām, iekšpusē rada vilšanos. Var uzšauties ar ātrgaitas liftu 90 metrus augstu un vērot pilsētas panorāmu. Bet tas arī gandrīz viss. Uz pā-

rējām atoma bumbām ved parastas kāpnes un lifti, tu vari pārvietoties, vērot gaismu spēli, visādas instalācijas. Tehniski, atsvešināti un vienveidīgi.

Par laimi, blakus ir Minieiropa. Te attēlota Vecā pasaule — izlases veidā un daudzkārt samazināta. Savā ziņā jūties kā Gulivers mazo cilvēku valstībā, jo pils un monumenti ir maketi, un ekskursants pusotrā stundā var apceļot visu Eiropu... Latvija sastopama pašā sākumā, un mūsu valsti pārstāv Brīvības piemineklis un Turaidas pils. Dīvainākais, ka ap pieminekli visu laiku riņķo smagā automašīna ar uzrakstu *CocaCola*. Es vēl saprastu, ja būtu Makdonalds...

Nejauši iekļīstam ķīniešu rajonā un ieejam lielveikalā. Pilnīgi sveša pasaule! Kaut kas jau no piedāvātā preču klāsta ir pazīstams, bet plauktos ir mums nepazīstami augi, dārzeņi, bakalejas izstrādājumi. Hm, vai pagaidām nepazīstami? Bet cenas — samērā nelielas, un šķiet, ka tās pievilina arī daļu vietējo iedzīvotāju.

Pilsētvide

Brisele atstāj ļoti urbānisku iespaidu — vieni vienīgi akmens krāvumi, kam pa vidu ir atsevišķas zaļas zonas, tomēr jebkura mūsu pilsēta, Rīgu ieskaitot, ir daudz zaļāka. Viens skvēriņš pa ceļam no Luīzes metro stacijas uz centru šķiet tipisks franču stila dārza paraugs — centīgi *nofrizēts*. Centrā dižojas milzīgi nami — baznīcas, viesnīcas, valsts iestādes. Autobraucēji, izņemot divus pārgalvīgus motociklistus, ir neticami pieklājīgi. Kājāmgājējs vēl tikai tuvojas pārejas zonai, kā šoferi ceļa otrā pusē jau piebremzē spēkratus un pacietīgi gaida. Savdabīga īpatnība — daudz ielu klāj bruģis, un pārejas joslas ir veidotas no balta marmora... Neapšaubāmi izdevīgi, jo nav katru pavasari jākrāso no jauna! Jā, autovadītāji liekas galanti, tomēr nemitīgi gaido palīdzības dienestu auto sirēnas. Kad trešdienas rītā braucam atpakaļ uz lidostu, sēžu blakus šoferim, arābam Naseram, kas Briselē dzīvo jau 27 gadus, un mazliet parunājamies. Negadījumu ir daudz, draudzīgais Nasers piekrīt un skaidro iemeslus, norādot on tramvaja sliedēm — pa šo joslu ļauts pārvietoties ne tikai tramvajiem, bet arī taksometriem un autobusiem, un tas vien ir avāriju iemesls. Kad izkuļamies no sastrēgumu pārņemtās pilsētas, busiņa ātrums sasniedz 120 kilometru stundā, lai gan ceļmalā ierobežojuma zīme nepārprotami rāda 90. Riskēju apjautāties, kā tas sader kopā, un Nasers atbild, ka ierobežojums «90» domāts

• Raksta autors Mini Eiropā pie Brīvības pieminekļa.

Gunāra Gertnera foto

smagajām automašīnām, taksometriem esot atļauts 120. Un kā ar radariem? Jā, tie esot — slēptie. Viņš gan lielākoties zinot, kur jāuzmanās. Nu, ja kādreiz braucot ar 150 km/h un neesot zinājis, tad vēlāk jau uzzinot, Nasers smaidot paskaidro.

Divi vērojumi Briselē ir pārsteidzoši — daudz ubagu un liela netīrība. Parīzē esmu bijis trīsreiz un klaji ubagojošu cilvēku sastapis vienreiz. Savukārt vakarā tur mēdz būt netīras ielas, toties no rīta — viss sakopts. Te lūdzēju, vistiešākajā nozīmē, ar cepuri rokās, ir vai uz katra stūra — dažādu rasu, mazi un lieli, sievietes un vīrieši. Taču visvairāk izbrīna netīrība. Gan iesaiņotus maizītes, gan tāpat saliktas kartona kaudzes var redzēt vai katrā ielā, izņemot pašu vecpilsētu. Tā tas ir pirmdien, tā otrdien, bet aizbraukšanas rītā — vēl vairāk. Sakautrējos vietējiem pajautāt, cik bieži Briselē izved atkritumus. Secinājums viens — Latvija ir nesalīdzināmi tīrāka un spodrāka. Un vēl... Ciemos ir labi, bet mājās — labāk. Bet, lai to saprastu, reizēm der paceļot. Paldies Šadurska kungam par šo iespēju, priecīgi un apmierināti palikām visi.

Alnis Auziņš

• Ģimenes bilde Eiropas parlamentā, vidū deputāts Kārlis Šadurskis.

Gunāra Gertnera foto

Piensaimniekiem ministrijas augstākais apbalvojums!

• Zilā gov.

Dundadznieka foto

Piensaimnieku lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība (PLPKS) *Dundaga* bija to piena pārstrādes uzņēmumu vidū, kas Latvijas novadu siera dienā 10. VIII Valmierā saņēma Zemkopības ministrijas atzinības rakstu. Apsveicot mūsu piena sievas un vīrus ar kārtējo panākumu un augsto novērtējumu, iespaidos par siera svētkos piedēzēto lūdzam dalīties PLPKS *Dundaga* vadītāju Gunti Pirvitu.

— Siera klubs, kas vieno visus Latvijas lielos un mazos piena pārstrādātājus, šoreiz svētkus rīkoja Vidzemē. Savu Ķimeņu siera kroni, kas pie mums glabājās divus gadus, nodevām valmieriešiem. Jau sākumā pasākuma rīkotāji sumināja veiksmīgākos piena pārstrādātājus, un līdztekus 9 citiem piena produkcijas ražotājiem arī mēs saņēmām atzinības rakstu par sasniegumiem piensaimniecībā. Acīmredzot esam paveikuši ko ievēribas cienīgu arī ārpus Dundagas.

Siera diena ir liels pasākums, kurā piedalās piensaimnieki no visas Latvijas. Tas notiek katru vasaru, katru reizi citā vietā, bieži vien pieskaņojoties attiecīgās pilsētas svētkiem. Reizē tas ir arī liels šovs. Citus gadus ir bijis gardēžu pasākums, celtas siera būves, tērpi piekārtoti sieram. Šoreiz vīri un sievas cēla siera klučus un rituļus, sieru grilēja un vārīja zupā, notika vēl citādās izdarības un konkursi. Piedalās arī arodskolas, kas gatavos dažādus produktus no sieriem. Tā kā Valmiera nav īsti mūsu zona, tad mēs ar savu produkciju šoreiz nepiedalījāmies.

Paredzētais govju skaistuma konkurss un parāde gan izpalika. Taču šis pasākums notiks 14. IX Rīgā ar moto *Lauki ienāk pilsētā*. Mūsu kooperatīva biedri par to jau zina, bet ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību vēlreiz aicinu: ja kāds saimnieks savas govis uzskata par pietiekami skaistām, viņš pie manis var pieteikties konkursam. Pie dalībniekiem ieradīsies komisija un vērtēs konkursantes. Labākās govīs brauks uz Rīgu. Par transportēšanu un govju slaukšanu saimniekiem nav jāuztraucas, viss būs nokārtots! Pirmajām vietām sola lielus labumus. Šīm saimniecībām tiks liels gods un pazīšana visā valstī, es pieļauju, ka tādu govju telš varētu maksāt 4-5 reizes dārgāk nekā parasti. Tā ka pamudinājums piedalīties ir!

Uzklausīja Alnis Auziņš

Druvā minūte dārga

Augusta vidū aptaujājām vairākus mūsu zemkopjus.

Alda Šperliņa no z/s *Dižplaži* jau gadus 4 labību nesēj meža zvēru dēļ. Saimniecībā ir pļavas un ganības. Lopbarības pietiek, ja nu vienīgi attāls būtu varējies labāk augt.

Ainārs Šimpermanis no z/s *Brauskas* kopumā apsējis ap 50 ha — miežus, kviešus un auzas — un sagaida labu ražu. Ar meža zvēriem esot sarunājis — tie sēžot mežā un neraucējot!

Rota Pētersone *Laikkalnos* priecājas, ka sienu labi sadzīvojuši. Savos laukos Rota apsējusi apmēram 12 ha — miežus, ziemas kviešus *Fredis*, vasaras kviešus un nedaudz auzu. Visu pašu vajadzībām. Ar vidējo iekūlumu, ap 25–30 cnt/ha, var iztikt, turklāt graudi esot rupjāki nekā citus gadus. Vasarā bija tā — kad vajadzēja lietu, tad bija sauss, kad lietu nevajadzēja, tad lija. Rotas saimniecībā bija nokulta puse labības, un visas cerības saimniece saistīja ar turpmākajām skaitajām dienām. Pushektāru kartupeļu Rota cer novākt septembra sākumā.

Aigars Zadiņš savā z/s *Gavsene* bija nokūlis ziemas kviešus un rapsi, kopā 110 ha: 35–40 cnt/ha kviešus, 30 cnt/ha rapsi. Tik neērēti labu kviešu kvalitāti Aigars pat neatceras. Cena gan šogad par ceturtdaļu mazāka.

Aptaujāja Alnis Auziņš

Līvō āiga • Līvu laiks

Filma *Pēdējais lībietis*?* Mazirbē Film *Perrīzt līvlīzt*? Irēl

Šo dokumentālo kinoliecību varēja noskatīties Lībiešu svētku vakarā, bet pa dienu — ar interesi uz klausīt tās režisoru Miko Pielu no Somijas.

Filmas autors pasākumā pastāstīja, ka Mazirbē pēdējoreiz bijis pirms 20 gadiem, kad uzņēmis šo lentu. Joprojām kā dziļi emocionāls pārdzīvojums atmiņā ir tikšanās rīta agrumā pagalmā ar lībieti Paulīni Kļaviņu, pie kuras viņš tolaik bija apmeties, dzīvojot Latvijā. Dzirdot, kā klieudz dzērvē, viņš somiski jautājis, kas tas par putnu, uz ko saņēmis atbildi, ko sapratis. Lībiski vārds *dzērve* skan *kurg*, bet somiski — *kurki*. Tad arī nākusi atskārsmē, ka abas tautas valodas ziņā tiešām ir radniecīgas. No filmā intervētajiem visi, izņemot Valtu Ernštreitu, kas toreiz bija jauns dzejnieks, jau ir aizsaulē.

Tā kā filma pieder lībiešu tautai un M. Pielam ir tādas tiesības, viņš kopiju solīja

nodot Latvijas televīzijai, lai tā filmu *Pēdējais lībietis*? rādītu 4 reizes gadā bez maksas. V. Ernštreits piebilda, ka filma ir unikāla tāpēc, ka tur visas sarunas ir tikai lībiešu un somu valodā un ka tā sniedz dokumentālas liecības par laiku, kurā uzņemta. M. Pielā atcerējās, ka toreiz saskaņojis filmas nosaukumu ar V. Ernštreitu, kurš atzinis par labu beigās likt jautājuma zīmi. Režisors norādīja, ka viņa filmas nosaukums kā jautājums vēl aizvien ir aktuāls.

Diāna Siliņa

* Filmas oficiālais nosaukums *Viimeiset liiviläiset*? — *Pēdējie lībieši*?

Pirmā Lībiešu vasaras universitāte Ežmi Līvōd sōv iļīzskūol

No 10. līdz 18. augustam Košragā pulcējās lībiešu valodas pratēji — augstskolu docētāji un pētnieki — un dažādu valstu studenti interesenti. Par vēsturē pirmo augstskolas līmeņa programmu, kas piedāvā apgūt lībiešu valodu, vēsturi un kultūru, un par pašu vasaras universitāti lūdzu pastāstīt vienu no šīs idejas autoriem — dzejnieku un valodnieku, lībiešu grāmatu un pētījumu autoru un redaktoru Valtu Ernštreitu.

— Lībiešu vasaras universitāti rīkoja *Līvō Kultūr sidām* (Lībiešu kultūras centrs) sadarbībā ar Latviešu valodas aģentūru un Tartu Universitāti, kas programmas dalībniekiem nodrošina Eiropā atbilstošu studiju novērtējumu kredītpunktos (ECTS). Beidzot īstenojām ieceri sapulcināt pētniekus un izveidot lībiešu studijām veltītu augstskolas programmu. Studenti pirmoreiz var apgūt daudzpusīgo lībiešu mantojumu. Lībiešu valoda gan iepriekš ir mācīta, reizē arī nedaudz pievērsties kultūrai, ir bijuši atsevišķi kursi Latvijas Universitātē, Helsinku universitātē, Tartu Universitātē māca lībiešu vēstures kursu. Tomēr tik intensīvi un visu kopā — valodu, kultūru un vēsturi — mācām pirmoreiz. Vasaras universitāte ir kļuvusi par visai populāru mācību veidu, turklāt mums bija svarīgi programmu iekļaut lībiešu vidē, lai mācības nebūtu tikai teorētiskas, bet arī praktiskas.

Astoņas dienas pagāja ļoti spraigi. Katru dienu bija divas valodas lekcijas un viena vēstures lekcija. Vakara daļā ciemojās dažādi vieslektori: divi Salacas lībiešu pētnieki — profesors Eberhards Vinklers no Getingenas Universitātes un profesors Karls Pajusalu no Tartu Universitātes, savās zināšanās dalījās vietējo lībiešu kultūras mantojuma pārzinātāja Baiba Šuvcāne no Kolka un Ulla Freize-re no Miķeltorna, kas iepazīstināja ar lībiešu dziesmām, savukārt ar Kristīni Motivāni no Latviešu valodas aģentūras kopā mācījāmies cept sklandraušus.

— Jūs pieminējāt Baibu, arī Ullu. Ko vēl izmantojāt no šīs puses resursiem?

— Vispirms jau pašu vietējo vidi. Ceļojām pa visu Lībiešu krastu. Apmeklējām Dundagu un pili, Kolku — Lībiešu centru un pagasta pārvaldi, bijām Vaidē, Šlīteres bākā, Miķeltornī. Ventspilī tikāmies ar turienes lībiešiem un darbojāmies kopīgā seminārā. Dzīvošanai izraudzījāmies Košraga *Pītagus*, jo mums jau ir laba sadarbības pieredze. Tur ir ērti sadzīves apstākļi, uz vietas nodrošināta ēdināšana. Daudz tādu viesu māju Dundagas novadā nemaz nav, turklāt tā spēj uzņemt visai kuplu pulku, — mēs kopā bijām 29 cilvēki, no tiem četri pasniedzēji, pārējie — studenti. Arī no loģistikas viedokļa Košrags ir izdevīgs — ar kājām var aiziet uz Mazirbi un Pitragu, klausoties stāstus, vērojot dabu —

tieši to sajūtot, nevis skatoties pa autobusa logu.

— Kas ir vasaras universitātes dalībnieki? Kā notika valodas mācības?

— Tas ir pirmais solis, ko vajadzēja izdarīt jau sen! Savā ziņā tas ir eksperiments, jo programma ir jauna, tāpēc skatāmies, kā tā darbosies, un ceram, ka pirmā vasaras universitāte nepalik vienīgā. Pieteicās pārstēdzoši daudz interesentu — bakalauri un arī doktorantūras studenti no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas, Vācijas un Šveices augstskolām. Ļoti patīkami, ka bija pārstāvēta Lietuva. Lai tā īsti pētītu latviešu valodu, ir jāpēta arī lībiešu valoda. Tāpēc arī lietuviešiem, kas pievērsušies baltistikai, ir svarīgi

Lībiešu svētku atskaņas Mazirbē Līvōd pivād eļk Irēl

8. VIII vakarā Lībiešu tautas namā varējām klausīties senās līvu dzimtas pārstāves Julgī Staltes koncertu.

Lai panāktu lielāku kopības un vienotības sajūtu, tikām aicināti sasēsties puslokā. Visas dziesmas skanēja līvu valodā. Pirms tam gan Julgī saturu atstāstīja latviski, lai klātesošie labāk varētu iejusties dziesmas noskaņā. Gan vārdu, gan mūzikas autore ir pati izpildītāja.

Vakara gaitā tikām iepazīstināti ar trīs veidu dziesmām. No tā saucamajām stihijas dziesmām visvairāk atmiņā palika vēja dziesma un uguns dziesma.

Jaukas un ar zināmu humora piedevu bija mīlestības balādes, bet visaizkustinošākās likās bērnu dziesmas. Varbūt arī tāpēc, ka Julgī dziedājumam aktīvi pieslēdzās viņas lielākie bērni. Tīkmēr pati mazākā meitiņa, mammas dziedājuma ieaijāta, saldi dusēja ratiņos. Visas šīs bērnu dziesmiņas ir domātas, lai bērniem iemācītu iepazīt pasauli. Tā arī mēs kopīgi ar dziesmu palīdzību mācījā-

mies pazīt krāsas lībiešu valodā, skaitīt lībiski un uzzinājām, ko lībiešu ģimenē dara mamma, tētis un pārējie ģimenes locekļi.

Vairākkārt Julgī aicināja arī publiku piedroties dziesmai, bet, manuprāt, līvu valoda ir gana sarežģīta, un tās nezinātajam nav tik viegli piedalīties kopīgajā dziedāšanā. Tāpēc īpašu atbalstu no mums, klausītājiem, Julgī diemžēl nesaņēma.

Noslēgumā kā jau lielākas saimes vakarēšanas reizē tikām cienāti ar dažādiem našķiem.

Vakars tiešām bija izdevies, un par to liels paldies gan Julgī Staltei un viņas ģimenei, gan Veronikai Millerei, kas dienas gaitā mums visiem piezvanīja un uzaicināja uz šo jauko pasākumu!

Sniedze Švāģere

apzināt un pētīt valodas kontaktus ar somugriem. Arī pašiem pētniekiem un valodas skolotājiem reizēm ir svarīgi satikties un savā starpā apspriesties.

Galvenā darba valoda bija angļu. Visi studenti bija sadalīti trīs grupās, no tām pirmās divas bija bez priekšzināšanām, trešā — ar priekšzināšanām, un to vadīja Tartu Universitātes emeritētais profesors, lībiešu valodas vārdnīcas sastādītājs Tīts Reins Vītso.

Saprotams, ka nedēļā nevienu valodu nevar iemācīt, bet var radīt vēlmi, interesi darboties tālāk. Ceru, ka šī programma *Lībiešu valoda, vēsture un kultūra* paliks Tartu Universitātē arī turpmāk. Gribam arī piedāvāt mācības, izmantojot internetu.

— Gan no vietējām lībiešu grupām, gan no Līvu savienības vadītājas Ievas Ernštreites nācies dzirdēt, cik svarīgi būtu iespēja uz vietas mācīties valodu. Tas reizumis ir noticis, tad atkal pārtrūcis. Jūsu virziens ir akadēmisks. Kad varētu pavērties jaunas iespējas vietējiem interesentiem, Līvu krasta iedzīvotājiem?

— Galvenā nelaime ir tā, ka trūkst jau ne tikai naudas, bet arī cilvēku — lībiešu valodas skolotāju. Priecātos, ja es pats būtu 10

eksemplāros, tad būtu skaisti! Bet labi, ka Igaunijā ir finansējums lībiešu pētniecībai, kas ļauj mums veidot līdzekļus valodas mācībai. Šogad kļuvusi pieejama interneta vārdnīca, izdota lielā grāmata *Lībieši. Valoda, vēsture un kultūra*, lai tiem, kas gribētu mācīt, būtu materiāli. Tas, ko darījām vasaras universitātē, — domājot par nākotni, mēs lūkojām gatavot nākamās valodas skolotājus.

Ir skaidrs, ka Ventspilī valodu mācīs Zoja Sīle. Ceru, ka ar laiku veidosies interneta resursi. Bēda ir tā, ka pasniedzējs mēdz būt tālu no tiem, kas gribētu mācīties. Atliek intensīvie kursi, taču jebkurai lietai ir svarīgi, lai to ilglaičīgi turpinātu. Ja tas nenotiek, tad īsti lielas jēgas nav. Tāpēc mūsu jaunās programmas galvenais nolūks ir modināt dalībniekos interesi, vēlmi, iemest āķi lūpā.

Lībiešu valoda un kultūra ir Latvijas neatņemama sastāvdaļa un bagātība, kas iekļauta arī Latvijas kultūras kanonā. Tāpēc jo svarīgi ir, ka pirmā šāda augstskolas līmeņa mācību programma ir izveidota un pieejama tieši Latvijā.

Uzklausīja Alnis Auziņš

Kertu Kibermanes (Kerttu Kibbermann) foto

Ciemos

Mazirbe

Turpinājums. Sākumu skatīt 13. (162) un 14. (163.) numurā.

Turpinām aizsākt Laimoņa Zembaha atmiņu stāstījumu, aicinot domās pārcelties pagājušā gadsimta 30. gados.

Līdumu lišana

1930. gadā tēvam piešķir 21 pūrvietu zemes, no tām piecas — pie kāpām zvejnieku saimniecības ierīkošanai — dzīvojamās mājas, saimniecības ēku celšanai, labības un sakņu augu audzēšanai, kā arī dārza ierīkošanai. Zeme ir neauglīga, klāta ar divdesmit līdz piecdesmit gadu vecu priežu meža jaunaudzi. Neauglīgas un krūmiem aizaugušas ir ap piecu kilometru attālās ganības. Uz piemājas zemes augošais mežs skaitās valsts īpašums un pirms ciršanas tas ir no valsts jāatpērk.

Ar ganību pošanu un iekopšanu, sienas šķūņu celšanu, grāvju rakšanu, lauku un žogu ierīkošanu tēvs nodarbojās līdz pat Otrajam pasaules karam. Paaugoties arī man ir gods tēvam palīdzēt darbos. Līdzīgi jāstrādā piemājas zemītē. Pamazām tiek izcirsta priežu audze, ierīkots neliels augļu un sakņu dārzs, lauki labības un sakņu audzēšanai. Ko nozīmē ar lielo zāģi divatā nolaist kokus, atīrīt tos no zariem, sagarināt, sakraut un pārdot kokmateriālus, izlauzt un izcelt celmus, izplēst saknes, uzart, ierīkot laukus un padarīt tos auglīgus, sapratīs tikai tie, kas paši tā lējuši sviedrus.

• Laimonis Zembahs ar dzīvesbiedri Rasmu. 20. gs. 80. gadi.

Autoram jau piecu, sešu gadu vecumā nācās iet tēvam palīgā līdumu lišanā un citos saimnieciskos darbos. Atmiņas par līdumu lišanu, pļaušanu, aršanu, malkas zāģēšanu un skaldīšanu, zivju zvejošanu un citu bērnam pārmērīgi smagu fizisku darbu veikšanu daļrūnīgi atgādina sāpošās rokas, kājas, pleci un mugura.

Ne jau Zembahos vien tā notiek. Tā strādā visi jaunsaimnieki un ne viens vien tā saucamais vecsaimnieks. Katrā Mazirbes saimniecībā jūs atradīsiet cirvi, zāģi, āmuru, stangu, lauzni, ēveli, slimestu, borku dzelzi, urbi, teciļu, kapli un citus darba rīkus, kas nepieciešami dažādu saimniecisko darbu, tanī skaitā namdara un galdnieka darbu veikšanai. Bez namdara un galdnieka iemaņām laukos grūti iztikt.

Dzīves līmenis

Mazirbnieku dzīves līmeni labi raksturo tas, ka pirms Otrā pasaules kara vien uzņēmēja Alfrēda Zēļa rīcībā ir vairākas kravas un viena vieglā automašīna, radioaparāts, telefons un skaista labiekārtota, mēbelēta māja. Ja atmiņa neviļ, tad līdz 1937. vai 1938. gadam daži cieminieki vēl staigā pastalās un bērni pastalās apmeklē skolu. Vīzes izmanto lopu ganīšanai vigās, bet vasaras otrā pusē, kad govīs gana pļāvās, gani ganos iet basām kājām. Ganos iešanas romantiku uz savas ādas

pats esmu izbaudījis atliku likām... un secinājis, ka vīzes ir tīri labs apavs, kas noder ganīnam.

Pārsteidz fakts, ka starp 77 zemes apsaimniekotājiem 22 ir sieviešu kārtas pārstāves, bet pārējos zemes gabalus apsaimnieko 10 Teodori: Baranovs, Freimanis, Fricbergs, Heidenbergs, Jankevics, Krauze, Tālbergs, Tiesa, Ūdriņš un Vents, 6 Friči: Ansons, Dambrevics, Jaunvalks, Kopmanis, Liepiņš un Slitenbergs, 5 Kārļi: Jaunvalks, Leitendorfs, Stalts, Vestbergs un Volganskis, 4 Jāņi: Dundurs, Kamols, Otomers un Rankers. Jā, ko gan četri Jāņi var pretstatīt pieciem Kārļiem un sešiem Fričiem, neskaitot Teodoru desmitnieku?!

Atskatoties pagātnē, atceros, ka abos veikalos mazirbnieku visvairāk pirkto preču sarakstā ir sāls, petroleja, sērkoksiņi, tabaka, cukurs, milti, siļķes, konfektes, konditorejas izstrādājumi, kancelejas preces, alkoholiskie dzērieni, papirosi, naglas, ķēdes, zirglietas, degviela, smērvielas, krāsa, jumta pape, naglas, gatavie apģērbi, tekstilpreces un citas saimniecībai un sadzīvei nepieciešamas preces. Abos veikalos reizēm var iegādāties arī vietējo saimnieku piedāvāto medu, olas, gaļu un citus produktus.

laika apstākļi neļāva igauņu laukstrādniekus pārvest uz Sāmsalu un tiem nācās mūsmājā pavadīt vairāk kā nedēļu. Grūti bija igauņu zēnus mums izguldīt, vēl grūtāk pabarot, jo saimnieku iedotā ceļa maize pietika vien pāris dienām, bet nauda pārtikas iegādei tiem nebija. Visa vasarā nopelnīta alga pa pastu jau bija nosūtīta uz Sāmsalu.

Parasti reizi gadā, vasarā, lai iepazītos ar salas ievērojamākām vietām un Arensburgu (Kingisepu, Kuresāri), uz Sāmsalu vēlas doties kāda ekskursantu grupa, kurai reti kad tiek atteikts, jo laiks parasti ir jauks un patstāvīgs.

Ļoti bīstams un teju traģisks ir kāds *Kaijas* brauciens uz Sāmsalu. Izmantojot īso atelpas brīdi, kad vētra maina virzienu un nedaudz pieplok, tēvs ar saviem biedriem mēģina risķēt un oktobra pievakarē dodas uz pretējo krastu. Pusceļā uz Sāmsalu vētra atgūst spēku un jūras viļņošana praktiski stipri vien pārsniedz nelielās motorlaivas iespējas. Nepārtraukti līst. Satumst. Atpakaļceļa nav. Sāmsalas krastā uzstādītie signāluģuņi nav redzami. Gaudo vējš, līst lietus, igauņu puisi *baro mencas*, raud un lūdz Dievu... Tēvs mēģina *Kaijas* kursu daudz maz noteikt pēc kompasa, stūrē un pumpē ūdeni, Gusts ar Rūdolfu ar sēdekļu palīdzību mēģina pretoties viļņu gāzieniem. Laivas ātrums samazināts līdz minimumam, jo Sāmsalas piekraste ir pilna ar akmeņiem, un, saduroties ar tiem, katastrofa neizbēgama. Normālos laika apstākļos brauciens līdz Sāmsalai prasa trīs līdz četras stundas. Šoreiz ar Dieva palīgu *Kaija* ar atbraucējiem pēc vairāk nekā astoņu stundu cīņiņa ar dabas stihiju laimīgi piestāj kādā akmeņainā salas vietā.

Kurzemes krastā mītošie mājīnieki ir uztraukušies un pārdzīvo savu vīru un tēvu likteni. Mēģinājums sazvanīt Sāmsalu beidzas nesekmīgi, jo vētra ir pārtraukusi sakarus ar salu. Nākamajā dienā satraucošu ziņu nes radio. Tā vēsta, ka naktī vētrā nogrimusi kāda zviedru motorlaiva ar 11 zvejniekiem un vēl dažas zvejnieku laivas! Esam panīk! Neziņa turpinās vēl dažas dienas, kad kādā pēcpusdienā ieraugām, ka no Sāmsalas puses pa bangojošo jūru krastam tuvojas neliels punkts — *Kaija* ar mūsu tēvu un komandas biedriem!

Kursi

Zembahos ne reizi vien notiek Latvijas lauksaimniecības ministrijas Zivsaimniecības pārvaldes Mazirbes un Košraga ciema zvejniekiem organizētie kursi. Tā 1934./1935. gada ziemā notiek divu nedēļu kursi grāmatvedībā, lietvedībā un māsaimniecībā, kuros piedalās ap divpadsmit mazirbnieču. Kursus beidzot, organizatori mazirbniekiem parāda vairākas īsfilmas par zvejniecību, zivju apstrādi un laivu būvi. Tajos gados tā ir viena no retajām reizēm, kad mazirbniekiem ir iespēja noskatīties kino. Kinoaparātūrai gaismu nodrošina acetilēna ģenerators.

Pēc dažiem gadiem notiek kursi jūras navigācijā, matemātikā, ģeometrijā, latviešu valodā un literatūrā, kur piedalās ap piecpadsmit Mazirbes zvejnieku, tanī skaitā arī es.

Policista Augusta Grīnvalda iecirknis

Kārtība paliek kārtība, un tā jāievēro ticīgiem un neticīgiem, godīgiem un negodīgiem, dzērājiem un nedzērājiem, draiskuljiem un draiskulēm, respektīvi, visiem sa-

• **Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas piešķirtais diploms kooperatīvam Zivs 20. gs. 30. gados.**

biedrības locekļiem. Šāda nostādne ne visiem ir pa prātam un pieņemama, tomēr ar likumiem noteikta un izpildāma.

Pēdējais Mazirbes iecirkņa policists ir Augusts Grīnvalds, kurš ar ģimeni — sievu, dēlu un meitu — ciemā ierodas ap trīsdesmito gadu. Mazirbē nav valsts celta policijas iecirkņa, ar policistam paredzēto dzīvokli, tādēļ viņa iecirknis un arī dzīvesvieta ir kādā zvejnieku mājā.

Par darba trūkumu Grīnvaldam nav jālauza galva. Grīnvaldam pārraugamā teritorija ir no Lielirbes ciema līdz pašam Kolkam un tālāk līdz Melnsilam, t.i., ap 30 km pa piekrasti. Tāpat Mazirbes policijas iecirkņa redzeslokā ir Dūmeles ciems un daļa teritorijas pie Šīteres Zilā kalna.

Policista rīcībā ir pistole un *pipka* (steks, *nēģis*). Uz notikuma vietu, teritorijas un iedzīvotāju pārbaudēm Grīnvalds dodas kājām vai ar savu velosipēdu. Zirga pajūgs vai kāds cits transporta līdzeklis Grīnvalda rīcībā nav. Nav dzirdēts, ka Grīnvalds nebūtu ticis galā ar pienākumiem, ka teritorijā valdītu anarhija un visatļautība. Atlika vien aizrādīt vai sliktākajā gadījumā piedraudēt, ka atsauks policistu Grīnvaldu, lai nemiera cēlājs saprastu, ka laiks ir tīt maksšķeres.

No minētā lasītājam pašam ir iespēja secināt par tā laika dzīvi, drošību zvejniekiem un lauku sētās, kā arī policista autoritāti. Pēc padomju okupācijas armijas ienākšanas Latvijā Mazirbes policijas iecirkni likvidē, Grīnvaldam atņem ieroci un atlaiž no darba. Grīnvaldu un viņa ģimeni represē.

Apkopoja Alnis Auziņš

Autors pateicas par atbalstu Ivaram Abajam un nu jau domās — Laimonim Zembaham!

Turpmāk vēl.

Skrējiens Apkārt Latvijai

Augusta vidū notika Latvijas Republikas Zemessardzes rīkots skrējiens, un 16. VIII tā dalībnieki skrēja arī caur Dundagas novadu.

Godinot bruņoto spēku 1992. gadā rīkotās lāpu stafetes 21. gadadienu, no 15. līdz 21. VIII notika biedrības *Latvijas ģenerāļu klubs* rīkots skrējiens gar Latvijas robežu. Tā sākums Brāļu kapos, noslēgums — pie Brīvības pieminekļa. Skrējiena kopējais garums — ap tuveni 1500 kilometru.

Lāpu skrējiens bija veltīts valsts proklamēšanas 95. gadadienai un valstiskās neatkarības atjaunošanas 22. gadadienai. Skrējiena mērķis — stiprināt mūsu valsts kopības un drošības izjūtu, aicinot piedalīties visus, kas vēlas skriet par Latviju.

Dundagas novadā skrēja 39 dalībnieki, tostarp arī ģimenes, kā Gunārs un Lauris Laicāni.

Iespējams, dažam labam šis skrējiens kalpoja par iesildīšanos 31. VIII stafetes skrējienam *Sirdspuksti jūrai* maršrutā Dundaga–Mazirbe–Kolka, kam vēl var pieteikties līdz 29. VIII pa telefoniem 22021270 Dundagā un 26164679 Kolkā.

Vairāk skatīt www.dundaga.lv.

Alnis Auziņš

Raibs kā raibspārnu smiltājsisenis

«Kukainīt, re, kā lampa spīd!»*

Sisinātāji, dūcēji un sīcēji! Šlīteres Zilie kalni, pļavas, meži un purvi ir jūsu mājas! Zinātkārie, pacietīgie un vērīgie! Šlīteres Kukaiņu nakts bija mūsu svētki! Ne jau skāļie, straujie, burzīgie, bet gan rimtie, klusinātie, stāstošie. Šlīteres Kukaiņu nakti pie Šlīteres bākas, kas šogad notika jūlija beigās, var saukt par vasaras pilnbrieda tradīciju, jo pasākums šeit notiek kopš 2010. gada.

Istā vieta, kur svinēt kukaiņu pasaulei vēltus svētkus, ir Šlīteres nacionālā parka Zilie kalni, kur pirms 90 gadiem dibināts Šlīteres dabas piemineklis — nacionālā parka pirmsākums. Šīs teritorijas dabas jeb dzīvo radību daudzveidību labi raksturo salīdzinājums ar lietus mežiem.

Šoreiz uz pasākumu kopā sanāca vairāk nekā simt cilvēku — īsi pirms tumsas iestāšanās saskaitīju, un man sanāca 110. Pieredzes un zināšanu bagātākie Latvijas kukaiņu pētnieki jeb entomologi bija klāt un runāja par tauriņiem, vabolēm, spārēm, mušām — katras kukaiņu grupas pētnieks nosauca savu «favorītu» šlīterē. Sarunu vadīja pasākuma saimnieks entomologs Kristaps Vilks. Nikolajs Savenkovs, Guntis Akmentiņš un Ivars Šulcs sīkāk pēti tauriņus. Starp citu, Ivars šogad atklājis Latvijai jaunu dienas tauriņu sugu — drudzeņu zilenīti. Daugavpils Universitātes rektors Arvīds Barševskis ir vaboļu pēt-

nieks, Dabas muzeja speciālists Jānis Dreimanis ir daudzveidīgās skudru pasaules zinātnieks. Katrs no viņiem ir darbojies arī šlīterē un zina teikt, kura kukaiņu suga pelnījusi šlīteres simbola nosaukumu. Daži entomologu nosauktie šlīteres kukaiņi: lielā krāšņvabole, priežu dižkoksngrauzis, melnā laupītājmuša, čemurziežu dižtauriņš, blāvais praulgrauzis, ošu pļavraibenis... Padomā par savu šlīteres nacionālā parka kukaini! Smuku, lielu, krāsainu, tādu, kas te sastapts un palicis atmiņā. Tādu, kas varētu būt viens no šlīteres simboliem!

Kad sabiezēja tumsa, pie šlīteres bākas iedegās īpašās kukaiņu lampas, kuru gaisma pievilina lidojošos seškājus. Šoreiz uzkrīta jūras migla un, iespējams, daudzi neatlidoja, jo gaismu nepamanīja. Tomēr *tusiņš* uz baltajiem palāgiem kukaiņlampu gaismā notika. Cilvēka acij tik tie lielie, krāsainie, tomēr arī mazie, pelēkie, kuri pulcējās uz palāgiem

• Laupītājmuša ar laupījumu.

Uga Piterāna foto

simtiem, ir dabas daļa. Nakts lidotāji īpaši aktīvi ir pēc pusnakts. Tad devāmies nakts pārgājienā un klausījāmies Kristapa stāstījumu pie *tālās* lampas mežā.

Tā laiks paskrēja nemanot, sestdiena beidzās, un sākās miglaina, silta vasaras svētdiena. Paldies entomologiem, šlīteres pasākumu pastāvīgajiem un jaunajiem dalībniekiem par kopā būšanu un šlīteres nacionālā parka me-

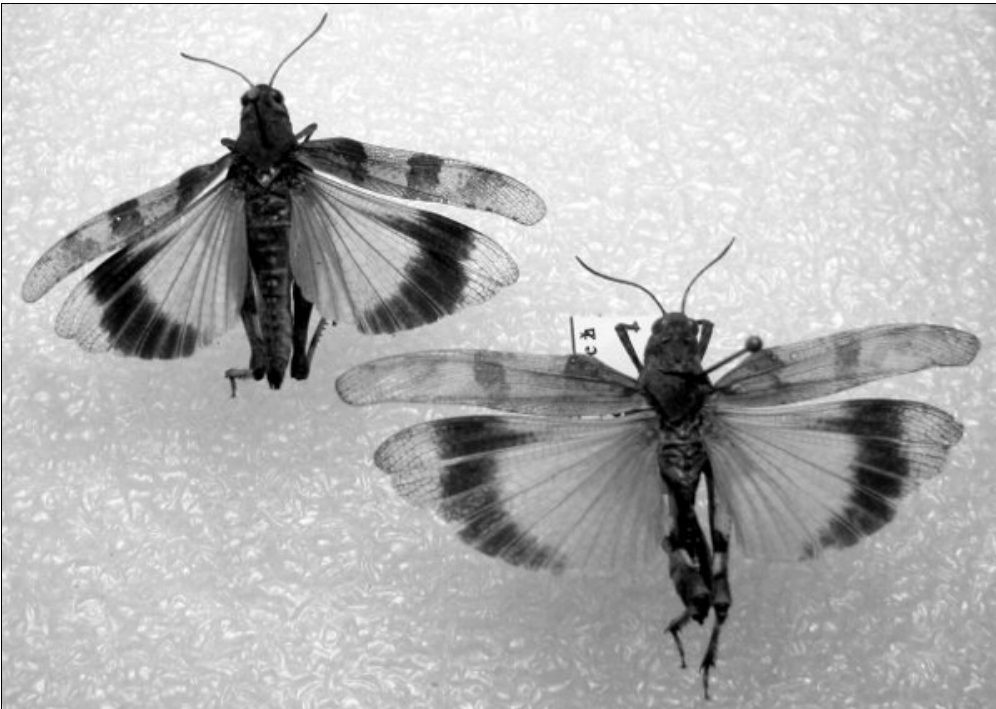
žiem, purviem, pļavām un jūrai par lielisko piedzīvojumu! Uz tikšanos šlīteres nacionālajā parkā atkal!

Andra Ratkeviča,
Dabas aizsardzības pārvaldes
sabiedrisko attiecību speciāliste

* Imanta Ziedoņa dzejas rinda no grāmatas *Re, kā*.

Godinot raibspārnu smiltājsiseni

Pērn Prāta vētra koncerttūrē dziedāja par vasaras skaistāko pāri — taureņiem un spārēm. Šogad varbūt jādzied par kukaiņiem ar koši ziliem spārniem — raibspārnu smiltājsiseniem. Tieši to Latvijas Entomoloģijas biedrība šogad sabiedrības izglītošanas nolūkā ir iecēlusi Gada kukaiņa godā.

• Raibspārnu smiltājsisenis.

Autora foto

Iepazīstam banku *Citadele*!

31. VII novada domes priekšsēdētājs Gunārs Laicāns tikās ar bankas *Citadele* Talu filiāles pārvaldnieces pienākumu izpildītāju Inesi Puduli, lai apspriestu iespēju Kolkā ierīkot bankomātu. Lai ko vairāk uzzinātu par šo banku, uzdevu Pudules kundzei dažus jautājumus.

— Kas ir banka *Citadele*?

— Baltijas korporatīvās pārvaldības institūta pētījumā 2012. gadā banka *Citadele* atzīta par vislabāk pārvaldīto valstij piederošo uzņēmumu Baltijā. 75% mīnus vienas bankas *Citadele* akcijas īpašniece ir valsts akciju sabiedrība *Privatizācijas aģentūra*, bet 25% un viena akcija pieder Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai.

— Kāds ir *Citadeles* piedāvājums klientiem?

— Mūsu banka ir izstrādājusi vairākus klientu komplektus, kas ir ērti un izdevīgi, un katrs iedzīvotājs kopā ar mūsu darbiniekiem var atrast sev piemērotāko. *Citadele* piedāvā dažādas maksājuma kartes, kas sniedz vēl papildu labumus — dažādas atlai-

des, naudas atmaksu par pirkumiem, bet *American Express* kredītkaršu īpašniekiem ir iespēja par katru pirkumu krāt punktus, ko pēc tam var apmainīt pret vērtīgām balvām. Tāpat piedāvājam arī dažāda veida noguldījumus, uzkrājumus bērniem, hipotekāros un patērīna kredītus, kā arī līzīngus.

Uzņēmējiem piedāvājam plašu pakalpojumu spektru, sākot no algu kartēm darbiniekiem, kredītiem, līzīngiem, līdz pat inkasācijai un eiro priekšpiegādei, kas šobrīd ir īpaši aktuāla.

— Vai *Citadeles* pakalpojumus izmanto arī Dundagas novada pašvaldība un uzņēmēji?

— Atbilstoši Kredītiestāžu likumam banka nedrīkst publiski komentēt datus par

konkrētiem klientiem. Tomēr esam priecīgi, ka *Citadele* sadarbojas ar vairākiem Dundagas uzņēmumiem.

— Kādu naudas apgrozījumu vajag, lai banka uztādītu bankomātu Kolkā?

— Lai to izdarītu, mums vajag ciešu sadarbību ar vietējiem uzņēmumiem un pašvaldību. *Citadele* vienmēr izskata un izvērtē visus piedāvājumus jaunu bankomātu uztādīšanai. Šogad esam uztādījuši 12 pilnīgi jaunus bankomātus visā Latvijā, tādējādi kopumā mums ir 162 bankomāti, kas ir ceturtais plašākais bankomātu tīkls Latvijā. Ar bankas *Citadele* maksājumu kartēm — *MasterCard*, *Maestro* un *Win-win MasterCard* — klienti skaidru naudu bez komisijas maksas var izņemt gan no bankas *Citadele*, gan *Nordea* bankas bankomātiem visā Latvijā, kā arī tirdzniecības vietās, izmantojot naudas izmaksas pakalpojumus. Tāpat klienti ar *Citadeles* norēķinu karti *MasterCard* un *Win-win MasterCard* skaidru naudu reizi mēnesī bez komisijas maksas var izņemt jebkuras bankas bankomātos.

Diāna Siliņa

šķim, vēl vienai, daudz biežāk atrodamai sīkai sugai, kas ir sastopama līdzīgās vietās — labi atšķirama spilgti sarkano pakalpspārnu dēļ. Gada kukainis būs novērojams līdz vasaras beigām un pat rudenī, ja septembris atnāks silts un saulains.

Par Gada kukaini šī interesantā smiltājsiseni suga ir izvēlēta, lai pievērstu uzmanību dabas daudzveidībai atklātās vietās — virsājos, kāpās un pļavās. Daudzviet šādas teritorijas vairs tradicionāli neapsaimnieko, tādēļ tās aizaug ar krūmiem un kokiem, zaudējot savu dabas daudzveidības vērtību. Raibspārnu smiltājsiseni novērojums neapšaubāmi liecina, ka atbilstošā vieta ir vērtīga un, ļoti iespējams, var kalpot par mājvietu vēl citām interesantām dzīvnieku un augu sugām. Izvēloties Gada kukaini, Latvijas Entomoloģijas biedrība vēlējas popularizēt dzīvnieku, to skaitā kukaiņu, novērošanu kā labu, aktīvu un nepārtraukti pašizglītojošu brīvā laika pavadīšanu. Turklāt katrs Gada kukaiņa novērojums var dot būtisku ieguldījumu šīs sugas izpētē, jo vēl joprojām ir pieejami tikai fragmentāri dati par šīs sugas izplatību Latvijā un nav skaidrs, vai pēdējos gados novērotās klimata pasliktināšanās ietekmē smiltājsisenis pamazām nekļūst biežāk sastopams. Aicinām ikvienu dalīties ar saviem Gada kukaiņa novērojumiem dabas novērojumu dienasgrāmatā internetā dabasdati.lv vai sūtīt ziņojumu tieši Latvijas Entomoloģijas biedrībai kristaps.vilks@lu.lv.

Kristaps Vilks

Lauku atbalsta dienests atgādina, ka līdz 1. IX jābūt apstrādātiem 70% no kadastrā esošās lauksaimniecībā izmantojamās zemes.

**«Dundadznleks» Nr. 15 (164)
2013. gada augusts.**

Dundagas novada pašvaldības izdevums, iznāk divas reizes mēnesī, reģistrācijas Nr. 000702696, pasūtīšanas indekss pastā **3085**.

Adrese: Dundagas pils, Dundaga, LV-3270.

Redkolēģija: Alnis Auziņš (redaktors, tālr.: 63237858, epasts: alnis@dundaga.lv), Gunta Abaja, Baiba Dūda, Lauris Laicāns, Aivars Miška, Aldis Pinkens, Inga Ralle, Diāna Siliņa, Smaida Šnikvalde.

Publicētie materiāli ne vienmēr pauž redakcijas vai izdevēja viedokli. Par datu pareizību atbild tos snieguši amatpersona, citos gadījumos — raksta autors, intervijās — arī intervēja-mais. Pārpublicēšanas gadījumā lūdzam atsaukties uz «Dundadznleku».

Iespiests Talsu tipogrāfijā. **Metiens:** 400 eks. **Internetā:** www.dundaga.lv/avize